

Дубенський професійний ліцей

# Історико-краєзнавчо- пошукова робота на уроках історії та в позаурочний час

Підготувала  
викладач  
суспільних  
дисциплін  
Пожарська В. О.

2009р.

Побудова і розвиток держави як цивілізованого члена світового співтовариства неможлива без патріотичного виховання її громадянина. Патріотичні почуття мають стати нині головним стабілізуючим чинником українського суспільства. Від того наскільки широко патріотичним почуттям буде проймається молодь, залежатиме міцність Української держави.

Щоб виховати особистість патріотом, треба, насамперед, починати з виховання в неї почуття поваги до власної історії. Бо, як відомо, любов до рідної землі, до малої Батьківщини – одне з найсвятіших почуттів, яке кожен з нас проносить крізь усе життя.

Виховання справжнього громадянина, патріота своєї Вітчизни забезпечується в першу чергу вивченням вітчизняної історії, історії рідного краю.

Саме над проблемою історико-краєзнавчої-пошукової роботи на уроках історії я працюю.

Для того, щоб полюбити рідний край, потрібно його добре знати. К.Ушинський писав, що знання про рідний край так само необхідні для духовного розвитку дитини як уміння читати і писати. Дійсно саме знання рідного краю духовно збагачує людину, виховує глибоку повагу до традицій свого народу. Але щоб мати змогу знайомитись з рідним краєм потрібно мати під рукою необхідні матеріали. Саме тому важливим і неповторним є краєзнавчий пошук, як одна з найбільш ефективних форм отримання знань про рідний край. Так розпочато роботу по збору матеріалів з життя наших земляків, дідів та прадідів учнів в роки колективізацій, репресій, роки Великої Вітчизняної війни, боротьби вояків ОУН-УПА та інше, адже фундаментом на якому формується національна свідомість українців є історична пам'ять, що зберігає кожну сторінку життя, боротьби рідного народу за соціальні, політичні та національні права.

Витоки патріотизму починаються там, де людина вперше усвідомила себе особистістю, де взяла в руки буквар, або Шевченків «Кобзар», де відчула красу і безмежжя рідної природи. А тому дослідження історії рідного краю,

вся краєзнавча та пошукова робота, як ніяка інша, спонукає учнів до глибоких роздумів, творчого пошуку, дає їм достовірні знання, виховує у дітей любов до всього рідного, сокровенного, незабутнього, з чого починається дорога у великий світ життя.

Саме тому, проводячи краєзнавчу роботу, використовуються різноманітні форми і методи роботи: екскурсії до краєзнавчого музею, екскурсії по рідному краю, бесіди, виховні години, рекомендації щодо вивчення краєзнавчих об'єктів, навчально-практичні роботи (з документами, архівними матеріалами з історії краю), зустрічі з ветеранами війни, національно-визвольних рухів, конференції з історії краю, написання повідомлень, рефератів, оформлення стендів, дослідницька і пошукова робота та інше.

Немає, мабуть, благодатнішої ниви у безкрайньому полі навчальних предметів, де б так широко, глибоко, доцільно використовувався краєзнавчий матеріал, як історія. Тому майже на кожному уроці історії, по мірі можливості і необхідності, використовую краєзнавчий матеріал. У плані роботи з історії доповнено теми краєзнавчим змістом. Матеріал, який використовується на уроці, я почала збирати в окрему папку. В пошуках матеріалу допомагають учні.

На уроках історії, що доповненні краєзнавчим змістом, використовуються різноманітні також інноваційні технології, різні форми та методи навчання: бесіди, розповіді, діалоги учителя і учнів, навчально-практичні та лабораторні роботи з документами та архівними матеріалами, практикуми в місцевому архіві, тематичні екскурсії.

Робота з краєзнавчим матеріалом на уроці допомагає учням глибше усвідомити хід і значення окремих подій, відчути дух минулого.

Найбільш масовою формою краєзнавчої роботи залишаються екскурсії, адже саме вони допомагають створити правильне відображення минулого, безпосередньо пов'язати з конкретними історичними речами, пам'ятками;

конкретно, предметно і просто знайомлять з минулим рідного краю, його історією, етнографією і побутом.

Готуючись до екскурсій, доцільно врахувати їх класифікацію: навчальні, позапрограмові, позакласні, тематичні та оглядові.

Екскурсія включає 3 основні етапи: підготовку вчителя і учнів, проведення і підсумування. Перший включає визначення мети екскурсії та попереднє того чи інше об'єкта. Найбільшу результативність дають супровідні екскурсії (одно та багатотемні). Їх мета: конкретизація, поглиблене вивчення навчального матеріалу на базі речових і письмових історичних пам'яток. Такі екскурсії організовуються паралельно з вивченням теоретичного матеріалу. Наприклад при вивченні теми «Україна в період Другої Світової війни», чи «Україна в період між Першою і Другою світовими війнами» проводяться такі екскурсії «Соціально-економічне становище населення краю в період між світовими війнами», «Національна визвольна боротьба...», «Радянізація нашого краю» і інші.

Заклучні екскурсії результативні за умови їх проведення після вивчення розділу програми з метою узагальнення і систематизації теоретичних знань, поглиблення міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків.

Краєзнавча та пошукова робота не припиняється і в позаурочний час. Зокрема, діє краєзнавчий гурток, у якому учні поглиблюють знання з історії рідного краю, вчать відшуковувати цікаві матеріали, записують розповіді старого покоління про нашу минувшину.

На протязі уроку учні також пишуть різноманітні реферати та повідомлення краєзнавчого характеру, з яким потім знайомляться учні. Діти також отримали завдання дослідити та описати краєзнавчий об'єкт. Для тих, хто вибрав об'єктом краєзнавчої роботи історію рідного села (міста), я рекомендую таку послідовність їх вивчення:

1. Перша історична згадка про село (місто).
2. Історичні відомості про заснування і назву села (міста).
3. Як здійснювалась його забудова.

4. Перші будинки, архітектурні споруди.
5. Перші поселенці і будівельники села (міста).
6. Як зростала численність населення.
7. Умови життя, заняття, національний і соціальний склад населення.
8. Вулиці і площі населеного пункту, їх назви та історії.
9. Які визначні історичні місця знаходяться у вашому селі (місті).
10. Зростання житлового фонду, культурних закладів.
11. Формування архітектурного обличчя села (міста).
12. Визначні особистості – вихідці рідного села (міста).

Для тих учнів, які вибирали об'єктом вивчення історію вулиці, де вони проживають, я пропоную таку схему:

1. Історія назви вулиці;
2. Події, що відбулися на цій вулиці;
3. Історія її забудови, перспективи розвитку;
4. Історія та розвиток промислових підприємств, різних установ, розташованих на вулиці;
5. Історія окремих будинків і споруд;
6. Біографії цікавих людей, які жили колись і проживають нині;
7. Пам'ятники історії, культури тощо на цій вулиці.

Важливе місце в своїй роботі я приділяю вивченню символіки міста, краю, адже кожен справжній громадянин країни повинен знати і з повагою ставитись до символіки. Є у мене цілий цикл бесід та годин спілкування на цю тематику. Виготовлена також папка «Герби історичних українських земель». Проводилася робота з розробки герба нашого ліцею. Був у нас також вечір-зустріч з членом Українського геральдичного товариства Пожарським А.С. з теми історії герба міста Дубна.

Проводяться також бесіди, вечори, години спілкування на краєзнавчу тематику.

Найбільше учням запам'ятався вечір-зустріч з ветеранами Великої Вітчизняної війни, проведений до 60-річчя визволення міста Дубно від

німецько-фашистських загарбників. Також учні нашого ліцею брали участь в загальноміському вечорі - пам'яті «Афганістан болить в моїй душі». Я готувала сценарій на цей вечір, а наш вокально-інструментальний ансамбль «Статус» виконував всі пісні. Готуючись до цього вечора, учні збирали матеріали про загиблого воїна-афганця Кухарчука Василя, що закінчив наш ліцей. Сценарій цих двох заходів я відправила в Київ на конкурс «Кращий виховний захід місяця», що проводить журнал «Позакласний час». Ці заходи були відмічені, і наш ліцей названий в числі тих, що ведуть боротьбу за головний приз конкурсу.

Плануємо створити також Календар видатних людей – уродженців Дубенщини, а також про відомих осіб, які бували, або творчість яких пов'язана з нашим краєм. Така робота допоможе систематизувати вже накопичені матеріали про відомих людей, а також систематизовано та цілеспрямовано збирати нові.

Отже, історико-краєзнавчо-пошукова робота сприяє самоствердженню учнів, розвитку в них наполегливості, прагнення до успіху, бажання набувати нові знання з історії України та історії рідного краю, а також сприяє вихованню національно-патріотичних почуттів.